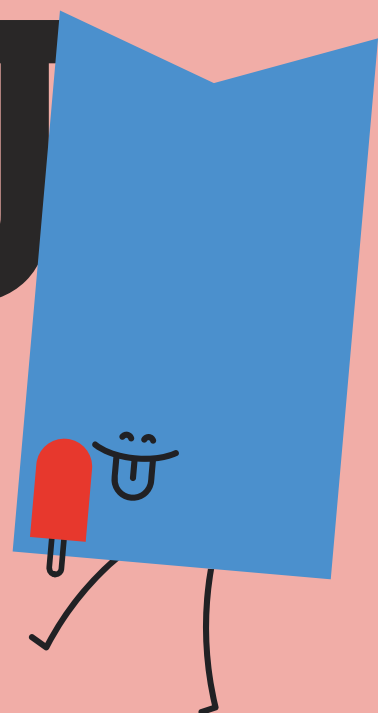
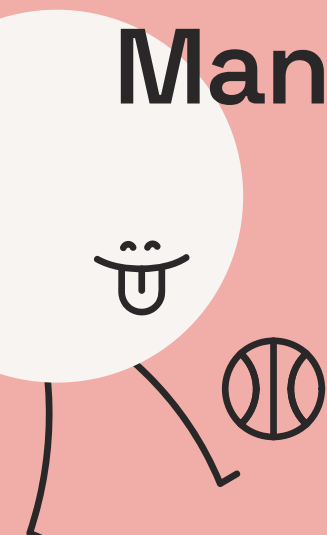

Manuál

KOMU-
NITNEJ
ULICE
NA HRA-
NIE

MESTO
PRE DETI

MIB
Metropolitný
inštitút
Bratislava

Čo v manuáli nájdete?

Obr. 01: Ulica na hranie na ZŠ
Malokarpatské námestie.
Zdroj: MIB, 2023.

01

Manuál komunitnej Ulice na hranie

Úvod	6 – 9
10 dôvodov na usporiadanie Ulice na hranie	10 – 11
Krok 01: Ako osloviť susedstvo? Harmonogram	12 – 15
Krok 02: Povoľovacie procesy	16 – 17
Krok 03: Komunikácia	18 – 23
Krok 04: V deň komunitnej Ulice na hranie	24 – 27
	28 – 31

02

Užitočné prílohy

Zoznam úloh pre organizačný tím	34 – 35
Praktický sprievodca otázkami	36 – 39
Pouličné hry	40 – 49
Na stiahnutie	50 – 51
Bibliografia	52

Manuál komunitnej Ulice na hranie

01

Úvod

↓
Obr. 02: Ulica na hranie na ZŠ Malokarpatské námestie.
Zdroj: MIB, 2023.

→
Obr. 03: Komunitná Ulica na hranie na ZŠ Za kasárňou.
Zdroj: MIB, 2024.

Čo je Ulica na hranie?

Ulica na hranie vznikne uzatvorením ulice na určitý časový úsek. Počas toho je zakázaná motorová premávka, aby vzniklo bezpečné a otvorené miesto na voľnú hru, rekreačné aktivity a komunitné interakcie. Ulica na hranie dáva ľuďom – deťmi počnúc a seniormi*kami končiac – príležitosť voľne sa hrať a slobodne pohybovať vo verejnom priestore.

Ulice na hranie sa spravidla organizujú v rezidenčných zónach na uliciach, kde je iba nízka intenzita premávky a ktoré využívajú zväčša ľudia priamo zo susedstva.

Jedným z hlavných cieľov ulíc na hranie je neformálne spájanie ľudí v rámci jednej štvrte a vytvorenie priestoru na nadviazanie interakcií s ich susedmi. Ulice na hranie sú otvorené pre všetkých, primárne však ide o komorné lokálne podujatia organizované komunitami miestnych obyvateľov.

Druhým dôležitým cieľom je umožniť deťom slobodne a naplno využívať mestský priestor pri realizácii vlastných hier a aktivít bez hrozby nebezpečenstva v podobe automobilov a iných dopravných prostriedkov.

Ulica na hranie neprichádza s novým konceptom, ale snaží sa aspoň dočasne prinavrátiť to, čo bolo pred niekoľkými desaťročiami úplnou samozrejmosťou – či už ide o hranie sa s loptou na ulici pred domom alebo kreslenie kriedami na asfalt.

Samotný koncept Ulic na hranie v súčasnej podobe vznikol v roku 2009 v anglickom Bristole a odvtedy si rýchlo získal popularitu po celom svete. Pozitívne vplyvy Ulic na hranie naznačujú aj výskumy. V oblastiach, kde boli zavedené, sa objavili správy o zlepšení dopravnej situácie, zvýšení súdržnosti komunity a pocitu sociálneho prepojenia medzi obyvateľmi.

Komunitné Ulice na hranie sa môžu konať na príležitostnej aj pravidelnej báze.

Voľná hra vonku je pre zdravie a pohodu detí veľmi dôležitá a ulice na hranie sú ideálnym spôsobom, ako sa deti a komunity môžu znovu spojiť. Ulice na hranie majú dlhodobý vplyv na fyzickú aktivitu, duševné zdravie, priateľstvá, nezávislosť a pocit spolupatričnosti v komunitách. Ulice na hranie riešia už existujúce prekážky, ktoré bránia deťom slobodne sa hrať vonku, ako napríklad zvýšená premávka a obavy týkajúce sa bezpečnosti detí.

→ **V tomto manuáli nájdete podrobný návod, ako začať s voľnou hrou vonku na ulici v blízkosti vášho domu, vo vnútrobloku či v inom verejnom priestore v lokalite, kde žijete. Informácie, ktoré v ňom nájdete, sú súhrnom viac ako dvojročných skúseností, ktoré sme získali v rámci projektu Mesto pre deti (www.mestopredeti.sk). Tento manuál je určený pre všetkých, ktorí chcú podporiť voľnú hru detí.**

Aký je rozdiel medzi festivalom Ulica na hranie a komunitnou Ulicou na hranie?

Ak ste sledovali naše aktivity od roku 2022, určite ste si všimli, že sme v rámci projektu Mesto pre deti usporiadali niekoľko Ulic na hranie. Tieto festivaly boli organizované v spolupráci so školami zapojenými do projektu Mesto pre deti. Ulice na hranie boli susedskými festivalmi, počas ktorých sme uzatvárali aj ulice, kde je bežne obrovský tranzit áut (napr. Vazovova). Cieľom týchto festivalov bolo, aby ľudia zažili svoju ulicu inak ako v bežný deň. Na mnohých miestach sme robili produkčne náročné aktivity, ktoré zahŕňali stavbu pódia, stánkov s jedlom či penovú párty.

Ideou komunitných Ulic na hranie je organizácia takýchto udalostí komunitou, teda samým susedstvom. Ide o organizačne nenáročnú verziu podujatia, keď na uliciach nemusia byť stánky s jedlom či DJ. Dôležitý je práve aspekt voľnej detskej hry vonku, v bezpečnom prostredí a v blízkosti svojho domova. Nejde teda o snahu rozšíriť Ulice na hranie v takej podobe, v akej ste ich v Bratislave videli v ostatnom čase, ale o snahu rozšíriť túto ideu podobne, ako sa to stalo v anglickom Bristole. Tam susedstvá organizujú komunitné Ulice na hranie pravidelne, napr. každý víkend či v pracovný deň popoludní. Je tam bežné, že po skončení vyučovania sa deti takto hrajú na ulici, kde bývajú.

Vnímame rozdielnosť a špecifickosť mesta Bratislava (na základe našich skúseností a tiež na základe participácie so zainteresovanou verejnosťou), že priestorom pre komunitnú Ulicu na hranie nemusí byť len automobilová komunikácia, ale tiež vnútroblok, široký chodník v rámci štvrte, komunitná záhrada a podobne.

Čo je voľná hra?

Je to neštruktúrovaná hra, ktorá nemá vopred stanovené pravidlá, ciele a nie je riadená dospelými. Deti si samy určujú, čo a ako budú robiť. To im umožňuje byť kreatívnymi, nezávislými a spontánnymi. Voľná hra podporuje rozvoj rôznych schopností, ako sú riešenie problémov, sociálne zručnosti či schopnosť pracovať s ostatnými. V kontexte voľnej hry deti často využívajú bežné predmety (napr. palice, kamene, krabice) na vytváranie vlastných hier a scenárov.

Ako mám zorganizovať komunitnú Ulicu na hranie vo svojom susedstve?

Tento manuál obsahuje postup príprav komunitnej Ulice na hranie v niekoľkých krokoch. Náročnosť prípravy závisí od konkrétneho miesta, kde chcete Ulicu na hranie organizovať. Pokiaľ chcete pozvať deti do vášho vnútrobloku a ponúknuť im bezpečné prostredie, ktoré je bežne bez áut, stačí vám zopár týždňov na informovanie všetkých, ktorých chcete pozvať. Naopak, ak bývate na sídlisku a chcete, aby sa deti hrali na ceste, kde bežne parkujú/jazdia autá, potrebujete absolvovať povoloovací proces. Ten popisujeme v kapitole Krok 02 – Povoľovací proces a môže trvať o niekoľko týždňov dlhšie, pretože zahŕňa viac plánovania.

Odporúčame tiež skontaktovať sa s komunitami, ktoré už majú skúsenosť s organizáciou Ulice na hranie. Môžeme vás s nimi prepojiť alebo vám poradiť, ak nás kontaktujete na info@mestopredeti.sk.

Obr. 04: Komunitná ulica na hranie na Kúčerského ulici.
Zdroj: Bratislava-Staré Mesto, 2024.

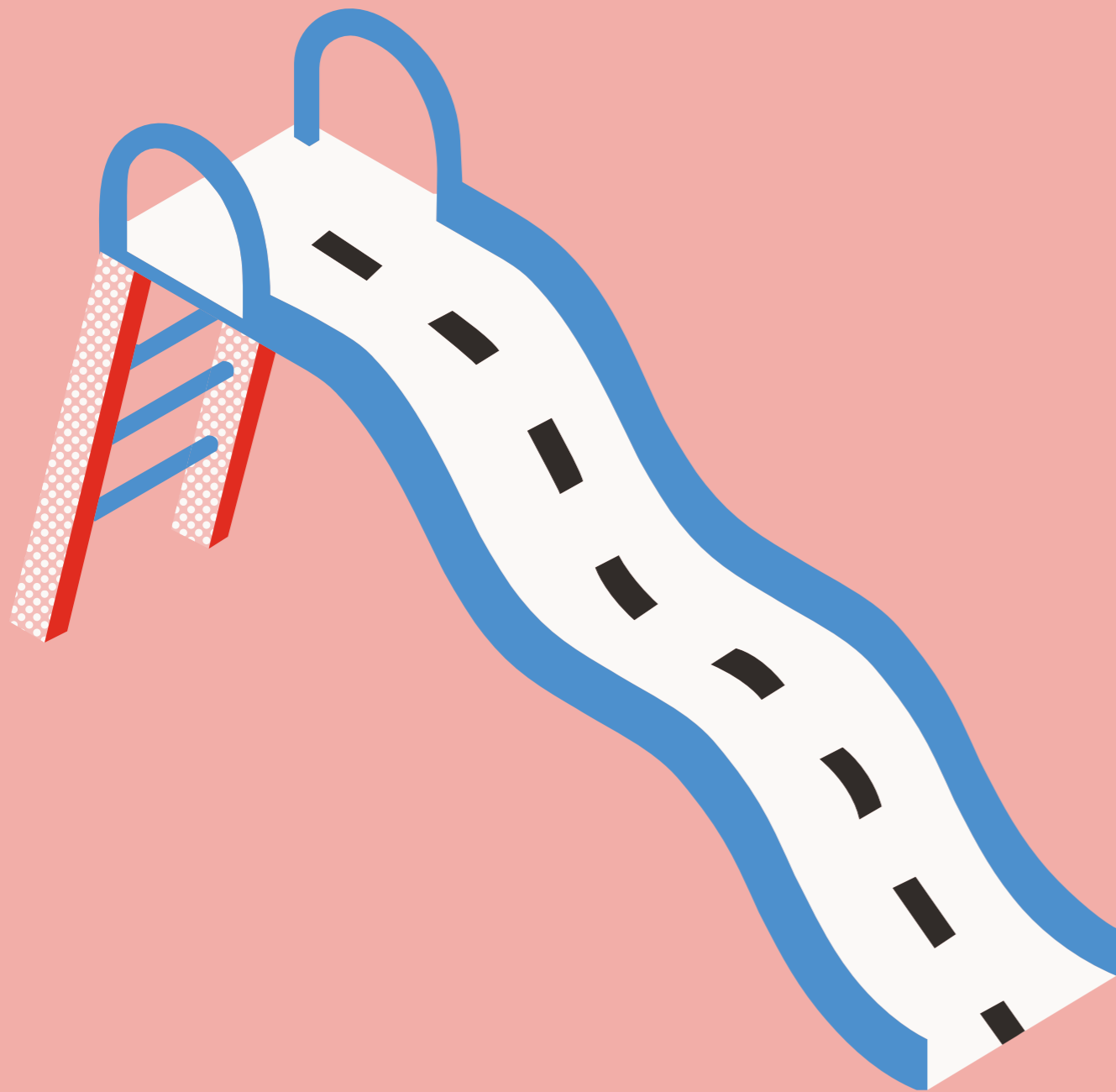
Obr. 05: Ulica na hranie na ZŠ Malokarpatské námestie.
Zdroj: MIB, 2023.

MEDZINÁRODNÁ ŠTÚDIA O ZDRAVÍ A SO ZDRAVÍM SÚVISIACIM SPRÁVANÍM 11-, 13- A 15-ROČNÝCH ŠKOLÁKOV Z ROKU 2024 PREZENTOVALA ALARMUJÚCI VÝSKYT ŤAŽKOSTÍ A PSYCHICKEJ NEPOHODY U VYŠE 60 % CHLAPCOV A 40 % DIEVČAT VO VEKU 13 – 15 ROKOV. MNOHÉ VEDECKÉ ŠTÚDIE POTVRDZUJÚ, ŽE VOĽNÁ HRA ZNIŽUJE HLADINU STRESU A ZÁROVEŇ BUDUJE ODOLNOSŤ. NAOPAK, POKLES MOŽNOSTÍ DETÍ ZAPÁJAŤ SA DO VOĽNEJ HRY, NAJMÄ VONKU S INÝMI DEŤMI, PRISPIEVA K ZVÝŠENIU ÚZKOSTI, DEPRESIE, POCITOV BEZMOCNOSTI A NARCIZMU U DETÍ A MLADÝCH ĽUDÍ.

10 dôvodov na usporiadanie Ulice na hranie

1. Deti sa potrebujú hrať.

Hra je nevyhnutná pre fyzické a mentálne zdravie detí a ich spokojnosť. Právo na hru je zároveň uvedené ako základné ľudské právo detí v jednom z dohovorov OSN. Hra prináša deťom vzrušujúce a radostné zážitky. Voľná hra pomáha deťom uspokojiť túžbu po ľudskej spoločnosti a učí ich vzájomnej diskusii a spolupráci.

2. Ulica je prázdne plátno.

Ulica neponúka herné prvky, ktoré sú určené na špecifické hry, ponúka však priestor na voľnú hru a nekonečnú predstavivosť detí. Voľná hra sa nemusí odohrávať len na ihriskách či športoviskách. Hrať sa vo verejnom priestore, ktorý nie je primárne určený na detskú hru, rozvíja predstavivosť a samostatnosť.

3. Deti sa potrebujú hrať v blízkosti svojho domova.

Miesto, ktoré je pre deti najprístupnejšie, je bezprostredné okolie ich domova. To však platí iba v prípade, ak je toto miesto dostatočne bezpečné. Iniciatívy ako komunitné Ulice na hranie pomáhajú zvyšovať bezpečnosť v okoliach našich domovov, pretože zvyšujú povedomie o bezpečnej detskej hre vo verejnom priestore.

4. Deti potrebujú dostatok priestoru na voľnú hru.

Deti sa často nemôžu sami dostať do väčších parkov či otvorených priestranstiev, ktoré im ponúknu dostatok priestoru na fyzickú aktivitu. Preto premena ich ulice na bezpečný priestor, hoci iba na pár hodín, im ponúkne dostatok priestoru na voľnú hru.

5. Hra na ulici zvyšuje súdržnosť komunity.

Komunitné Ulice na hranie majú byť miestom, kde sa stretávajú všetci susedia bez ohľadu na ich vek alebo to, či majú deti. Komunitne vedené aktivity napomáhajú ľuďom hľadať a upevňovať vzťah k svojmu okoliu.

6. Hra na ulici vytvára nové príležitosti na nadväzovanie kontaktov a priateľstiev.

Na ulici sa stretávajú deti a ľudia všetkých vekových skupín a aj tie deti, ktoré nenavštevujú spádovú školu. Dokážu si tak nájsť priateľstvá priamo vo svojom susedstve aj mimo školy.

7. Deti sa učia cenné zručnosti a získavajú samostatnosť.

Deti sa môžu učiť nové fyzické zručnosti – bicyklovanie, korčuľovanie či kolobežkovanie. Zároveň dokážu precvičovať aj sociálne zručnosti, čo je mimoriadne dôležité pre ich postupné osamostatňovanie.

8. Hra na ulici umožňuje rodičom mať deti pod čiastočným dohľadom a cítiť sa tak bezpečnejšie.

Tam, kde je hra vonku normálnou súčasťou susedstiev, sa deti môžu cítiť bezpečnejšie aj vďaka čiastočnému dohľadu ich rodičov, opatrovateľov*iek či susedov*iek. Ak má dieťa dostatočne bezpečné okolie svojho domu, pravdepodobnosť, že sa bude hrať vonku, stúpa.

9. „Ulica je východiskovým bodom všetkých ciest.“ (Tim Gill, 2007)

Hra vonku pred domom či v jeho blízkosti je skvelým východiskovým bodom na budovanie samostatnosti detí. Deti sa postupne stávajú sebavedomejšími a skôr zvládajú aj dlhšie cesty, napríklad do obchodu, parku či ku kamarátom*kam.

10. Ulice tvoria prevažnú väčšinu verejného priestoru v meste.

Vnímať ulice ako priestory na presúvanie sa autom či parkovanie áut je podceňovaním ich skutočného potenciálu. Ulice môžu byť miestami na stretávanie sa, odpočinok, športovanie a aj priestormi na hru. Zároveň tvoria väčšinu verejného priestoru v meste, preto veríme, že jedna z ulíc či vnútroblokov vo vašom okolí bude vhodná na zorganizovanie komunitnej Ulice na hranie.

Krok 01: Ako osloviť susedstvo?

↘
Obr. 06: Ulica na hranie na
Námestí slobody.
Zdroj: MIB, 2023.

→
Obr. 07: Ulica na hranie na ZŠ
Černyševského.
Zdroj: MIB, 2023.

SUSEDIA, POČULI STE UŽ
O ULICIACH NA HRANIE?

ÁNO, MINULÝ ROK
SME PREDSA BOLI NA
VAZOVOVEJ. TO TAM
BUDE ZASE?

NIE. AVŠAK U NÁS NA
ULICI MÔŽEME JEDNU
ZORGANIZOVAŤ TIEŽ!

→ Urobiť zo svojej ulice miesto na hranie môže byť odvážny krok a je dobré mať morálnu podporu. Skôr ako sa o tom podelíte s celou ulicou, poraďte sa s niekoľkými známymi susedmi, či by sa pre zorganizovanie komunitnej Ulice na hranie nadchli. Budete potrebovať trochu času a energie. Celý proces od nápadu po prvé stretnutie môže trvať 8 až 12 týždňov, ale úlohy sa dajú rozdeliť a väčšinu tohto času iba jednoducho čakáte na povolenia.

Oslovenie susedstva

Hľadajte vo vašom okolí ulicu, ktorá je na usporiadanie takéhoto podujatia vhodná. Určite sa vyhňte uliciam, kadiaľ vedie linka MHD, a hlavným tranzitným uliciam v meste. Tiež zvážte terén, najmä v kopcovitých častiach mesta. Zistite, či niektoré podniky potrebujú mať zabezpečený nepretržitý prístup autom. Na začiatok odporúčame zachovať jednoduchosť.

Ak bývate v bytovom dome alebo dome, pred ktorým je tranzitná ulica, nenechajte sa odradiť. Parkoviská, vnútrobloky aj širšie pešie trasy na sídliskách sú tiež vynikajúcim priestorom na hranie.

Organizačný tím Ulice na hranie by mal zabezpečiť, že všetci v susedstve sú vopred informovaní o tom, čo sa bude diať. Odporúčame usporiadať úvodné stretnutie, o ktorom informujete svojich susedov vopred a vyzvete ich, aby sa v prípade záujmu či otázok na tomto stretnutí zúčastnili.

Ideálne je toto stretnutie organizovať aspoň dva mesiace pred plánovaným uskutočnením komunitnej Ulice na hranie. Je to z toho dôvodu, aby sa nikto necítil vynechaný z tohto procesu, či už by chcel s organizáciou pomôcť alebo, naopak, potreboval by vysloviť svoje obavy. Ľudí vo vašom susedstve môžete pozvať osobne tak, že im zavoníte alebo sa s nimi dáte do reči vonku. Oslovte tiež miestne združenia. Aby ste zachytili čo najväčší počet ľudí, odporúčame vytlačiť niekoľko pozvánok, ktoré umiestnite na vchody do bytoviek či na miesta, ktoré ľudia často navštevujú.

Cieľom prvého stretnutia je zoznámiť ľudí s myšlienkou Ulice na hranie, vzbudiť v nich záujem a nadšenie, zistiť, či existuje pre takéto podujatie dostatočný záujem a dohodnúť sa na prvých detailoch.

Na stretnutí môžete vysvetliť, prečo ste sa rozhodli vybrať práve vašu ulicu a či ste sa rozhodli požiadať aj o dopravnú uzáveru. Vysvetlite, že dopravná uzáveru neznamená, že sa k svojim domovom nedostanú autom. Rovnako to neznamená, že nebudú môcť na ulici pred domom zaparkovať či odísť autom odísť v prípade potreby. Pre lepšiu argumentáciu a prípravu odpovedí na potenciálne otázky vám pomôže Praktický sprievodca otázkami.

Zdieľanie nápadov

Každý má zrejme vlastnú predstavu o tom, ako presne by mala Ulica na hranie vyzeráť a čo všetko by mala obsahovať. Už na úvodnom stretnutí sa môžete podeliť o svoje nápady a pýtať sa ostatných na tie ich. Môže ísť o nápady týkajúce sa miest uskutočnenia Ulice na hranie, aktivít, ktoré sa tam budú odohrávať, ale aj nápady ako túto myšlienku šíriť medzi ostatných, aby získala pozitívnu spätnú väzbu. Diskutujte o potenciálnych výhodách a nevýhodách navrhovaných možnosti. Môžete diskutovať o tom, či chcete vyskúšať jednorazové podujatie alebo opakujúce sa. Skúste svojim susedom*ám ukázať fotografie alebo videá tejto akcie na iných miestach v rámci mesta. Opýtajte sa, ako sa vaši susedia zvykli hrať v detstve a navzájom sa inšpirujte.

Výber vhodného miesta

V Bratislave existujú štvrte s rôznymi typmi zástavby a každá z nich ponúka iné potenciálne priestory na organizovanie Ulice na hranie. Vhodný priestor je taký, ktorý dokáže privítať ľudí z celého susedstva a nie je využívaný iba konkrétnymi ľuďmi z jedného domu (ako napr. niečia záhrada). To znamená, že je verejne prístupný. V prípade sídlisk sa môže naskytnúť myšlienka organizácie podujatia na zelených plochách medzi bytovkami alebo na vnútrosídliskových peších komunikáciách. Pokiaľ organizujete Ulicu na hranie v letných mesiacoch, snažte sa vybrať také miesto, ktoré nebude na priamom slnku a kde bude dostatok tieňa.

Prečo si teda vybrať práve priestor ulice?

Ulice boli historicky vždy hlavnými priestormi všetkých miest, prebiehala tam celá škála aktivít od stretávania sa až po obchodovanie. V posledných desaťročiach boli ulice vo veľkej väčšine prípadov degradované na tranzitné priestory s dominujúcou funkciou dopravy. Uzatvorením ulice pre autá získajú deti a dospelí možnosť vidieť svoju štvrť z iného uhla pohľadu a využívať priestor, ktorý je pre nich inak nedostupný. Taktiež sa tým otvára cesta k prehodnoteniu využívania ulíc v budúcnosti.

←
Obr. 08: Využitie vnútrobloku v MČ Bratislava-Nové Mesto na voľnú hru.
Zdroj: MIB, 2024.

↓
Obr. 09: Ulica na hranie na Námestí slobody.
Zdroj: MIB, 2024.

Stanovenie termínov

Vyberte si deň a čas, kedy chcete Ulicu na hranie zorganizovať – ľudia väčšinou preferujú víkendy, teda čas od piatka popoludní až do nedele. Vtedy máte najväčšiu šancu prilákať čo najviac ľudí z vášho susedstva a zároveň je vtedy celkovo menšia premávka, čo môže uľahčiť proces uzatvorenia ulice. Ak chcete organizovať Ulicu na hranie na pravidelnej báze (napríklad každý týždeň či raz do mesiaca), vhodný čas môže byť v pracovné dni po skončení školského vyučovania.

Následne sa rozhodnite, ako dlho by malo celé podujatie trvať – môže to byť pol dňa aj celý, ak však organizujete ulicu na hranie prvýkrát, optimálna dĺžka sú dve až tri hodiny. V prípade, že by sa malo podujatie kvôli vysokému záujmu neplánovane predĺžiť, buďte na to pripravený dopredu a zohľadnite to pri vybavovaní povolení.

Keď máte stanovený termín konania Ulice na hranie, určite si míľniky, dokedy chcete mať jednotlivé fázy procesu priprav hotové.

**JA BUDEM
KAPITÁNKA HRANIA!**

Rozdelenie úloh a zodpovedností

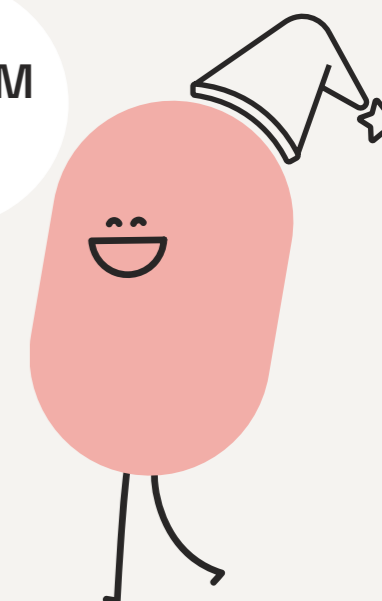
Skúste zostaviť kľúčový tím ľudí, ktorý sa bude podieľať na prípravách Ulice na hranie a rozdeľte si jednotlivé úlohy. Štandardne ide o tieto tri roly:

Kapitán*ka hrania: aspoň jedna osoba (ale pokojne môžu byť aj dve-tri) by mala byť hlavným organizátorom, ktorý ulicu na hranie koordinuje. Medzi úlohy hlavného Kapitána*ky hrania môže patriť zabezpečenie povolení alebo komunikácie celého podujatia. Netreba sa však toho obávať, organizátor*ka nemusí mať žiadne špeciálne skúsenosti – tento návod sme vytvorili, aby vám s procesom pomohol.

Hrdina*ka bezpečnosti: na každej ulici na hranie by mali byť aspoň dvaja dospelí ľudia, ktorí dohliadajú na dopravnú bezpečnosť podujatia a na to, že vodiči*čky prechádzajú cez uzatvorenú ulicu maximálne rýchlosťou chôdze a iba v tom prípade, že sú rezidentmi*kami tejto ulice. Hrdinovia bezpečnosti zároveň regulujú počet vozidiel, púšťajú ich postupne a dávajú im pokyny, aby sa nikto necítil ohrozený.

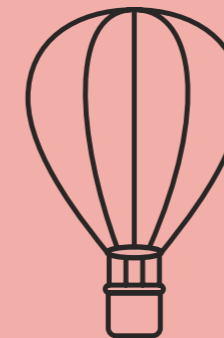
Pomocníci*čky: niekto, kto zabezpečí činnosti ako roznášanie letákov, rozmiestnenie dopravného značenia a podobne.

**JA ROZNESIEM
POZVÁNKY**

Harmonogram

Harmonogram vám pomôže s časovým nastavením celého procesu, zároveň ho môžete ukázať susedstvu na prvom stretnutí. Všetci tak budú vedieť, čo prípravy obsahujú. Myslíte však na to, že tento manuál vám má pomôcť v každom kroku a môžete využiť všetky predpripravené materiály. Predpripravili sme vzory povolení, listov, pozvánok a zároveň vám ponúkame výpožičku dopravného značenia, hier či stolov a stoličiek.

VŠETKO VÁM
POŽIČIAME MY

OSLOVENIE SUSEDSTVA

Prvá spoločná káva alebo diskusia vo vnútrobloku o možnosti zorganizovania komunitnej Ulice na hranie.

PRVÉ STRETNUTIE SUSEDSTVA

Zdieľanie nápadov, diskusia o potenciálnych obavách, výber vhodného miesta, výber organizačného tímu a frekvencie podujatia.

PRVÉ STRETNUTIE ORGANIZAČNÉHO TÍMU

Definovanie jednotlivých rolí v tíme a kompetencií.

DRUHÉ STRETNUTIE ORGANIZAČNÉHO TÍMU

Produkčná príprava Ulice na hranie.

POŽIČANIE HIER
A MOBILIÁRU, PRÍPADNE
DOPRAVNÉHO ZNAČENIA

KOMUNITNÁ
ULICA NA
HRANIE

1 TÝŽDEŇ

1 - 2 TÝŽDNE

1 MESIAC

1 MESIAC

1 TÝŽDEŇ

PRÍPRAVA POVOLENÍ A ČAKANIE NA VYJADRENIA

Príprava potrebných povolení v závislosti od miesta, kde sa bude podujatie konať. Povolenia sa pripravujú s dostatočným predstihom, aby ste ich získali včas. Môžete ich pripraviť pred prvým stretnutím organizačného tímu, ale aj krátko po ňom.

ZÍSKANIE
POTREBNÝCH
POVOLENÍ

ZÍSKANIE
SPÄTNEJ
VÄZBY

POVOLENIA VYBAVUJTE
ASPOŇ 2 MESIACE VOPRED

- KOMUNIKÁCIA
- PRÍPRAVA POVOLENÍ
- PODUJATIE - ULICA NA HRANIE
- DOBROVOLNÉ KROKY

Krok 02: Povoľovacie procesy

↓
Obr. 10: Ulica na hranie na Vazovovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

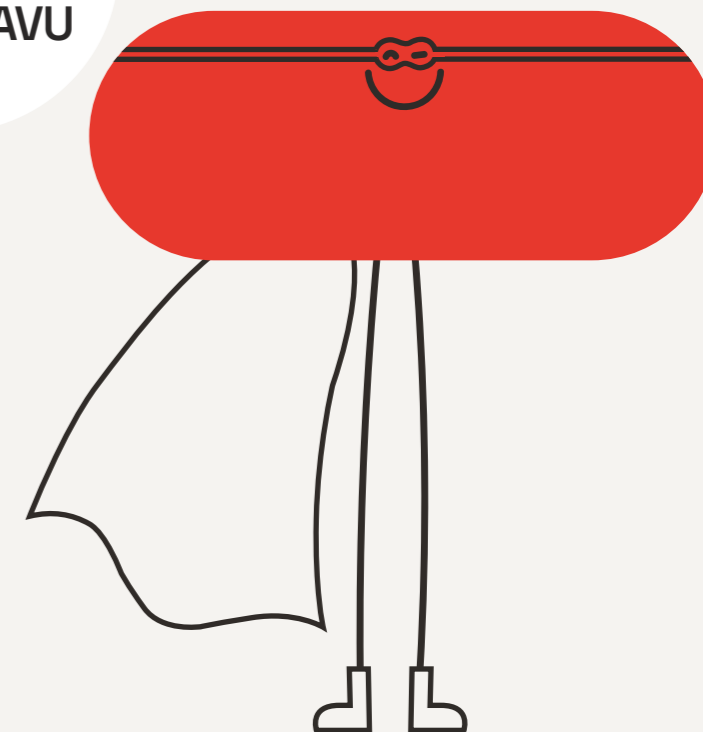

- Existuje viacero spôsobov, ako efektívne a účinne dočasne uzavrieť cestu pre motorové vozidlá, pričom každý prístup má svoje výhody a špecifiká. Medzi najbežnejšie metódy patria použitie fyzických bariér (pozri obr. 10, 11 a 12), inštalácia dopravných značiek, dočasná zmena dopravného režimu, využitie technologických riešení a organizácia dočasných uzávierok pri špeciálnych príležitostiach (ako napr. Deň Zeme či Európsky týždeň mobility). V nasledujúcom texte si podrobnejšie rozoberieme jednotlivé spôsoby uzatvorenia komunikácií a ich prínosy pre obyvateľstvo a prostredie. V rámci nášho manuálu popíšeme aj možnosti, keď môžete komunitnú Ulicu na hranie uskutočniť aj na iných plochách vo verejnom priestore, ako sú napríklad vnútroblok, spevnená plocha parkoviska či širšie pešie trasy.

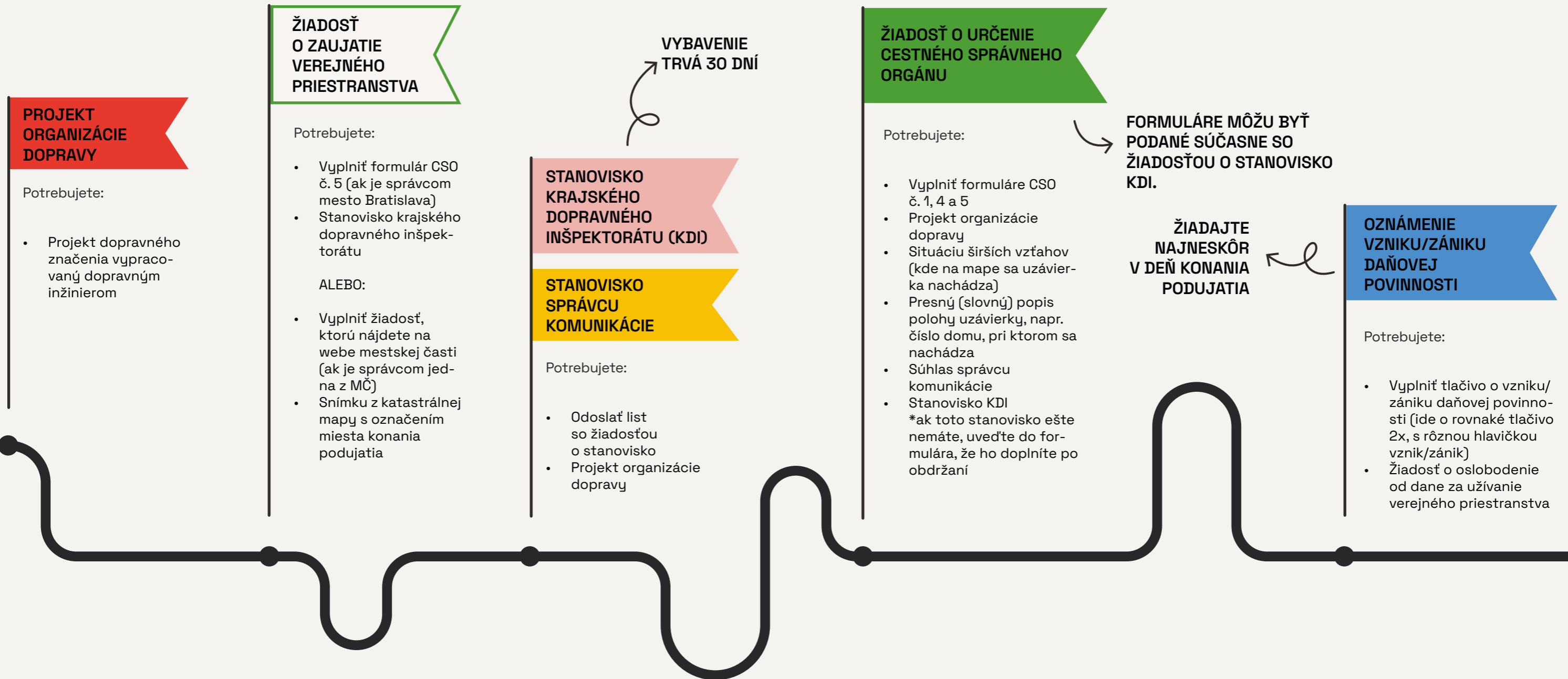
AKO HRDINA
BEZPEČNOSTI DÁM
POZOR NA DOPRAVU

POMÔŽEŠ MI AJ
S POVOLENIAMI?

V ďalšom texte nájdete zoznam povolení zoradených podľa toho, v akom poradí ich treba vybaviť. Ďalej v dokumente popíšeme 3 scenáre spolu s povoleniami, ktoré sa vzťahujú na danú situáciu. Aj keď vybavovanie povolení vyzerá veľmi náročne, v skutočnosti ide o vyplňanie formulárov či zaslanie jednoduchšej žiadosti.

PRE STIAHNU Tie VZOROVÉHO LISTU/FOR M ULÁRA KLIKNI NA VLAJKU

SCENÁR A: [red] [pink] [yellow] [green] [blue]

SCENÁR B: [red] [pink] [yellow] [green] [blue]

SCENÁR C: [pink] [green] [blue]

Scenár A: Dočasná uzávera automobilovej komunikácie (s možnosťou bezpečného prejazdu a parkovania áut na komunikácii).

Dočasná uzávera automobilovej komunikácie znamená, že ulicu zavriete pomocou dočasného dopravného značenia a vopred vybavených povolení pre vaše podujatie. Ak vopred viete, že chcete podujatie opakovať, vypíšte do žiadosti viacero dátumov. Ak sa rozhodnete zopakovať podujatie až po prvom podujatí, projekt organizácie dopravy môžete používať ako prílohu opakovane. Všetky zvyšné tlačivá však musíte vyplniť a odoslať ešte raz.

Potrebuje:

Scenár B: Dočasná uzávera automobilovej komunikácie (s úplným zákazom vjazdu a parkovania na komunikácii).

V tejto situácii postupujete rovnako ako v scenári A, líšiť sa budú v projekte organizácie dopravy. Taktiež je nutné zabezpečiť, aby susedia zaparkovali svoje autá inde.

Po tom, ako získate všetky potrebné povolenia, informujte Mestskú políciu o podujatí. Nemusí byť jeho súčasťou, ale je dobré, aby o pripravovanom podujatí bola informovaná. V prípade, ak dôjde k akémukoľvek nedorozumeniu, môžete Mestskú políciu zavolať na miesto. Číslo na Mestskú políciu je 159.

Potrebuje:

Scenár C: Dočasné zaujatie verejného priestranstva (bez akýchkoľvek dopravných obmedzení).

Verejné priestranstvo je definované ako: ulica, námestie, park, trhovisko a iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia. Verejné priestranstvo môže byť vo vlastníctve alebo v správe hlavného mesta Bratislavy, mestských častí alebo v súkromnom vlastníctve. Informáciu o tom, v koho vlastníctve či správe daný priestor je, nájdete v katastri nehnuteľností (zoznam ulíc a informáciu o ich správe nájdete tu). Žiadosť o dočasné zaujatie verejného priestranstva je nutné poslať správcovi daného priestranstva.

Ak je verejný priestor v správe hlavného mesta SR Bratislavy, žiadosť adresujete magistrátu.

V prípade zaujatia komunikácie (vozovka, chodník, námestie, cestná zeleň) bude vašu žiadosť riešiť Sekcia dopravy.

V prípade zaujatia verejného priestranstva mimo komunikácií (spevnené plochy, verejná zeleň) bude vašu žiadosť riešiť sekcia správy nehnuteľností.

Ak je verejný priestor v správe mestskej časti, žiadosť adresujte podľa webovej stránky danej MČ. Žiadosť nájdete na internete, ak vyhľadáte: žiadosť o zaujatie verejného priestranstva, MČ Bratislava-XYZ.

Potrebuje:

↙
Obr. 11: Komunitná Ulica na hranie na ZŠ Za kasárňou.
Zdroj: MIB, 2024.

↓
Obr. 12: Ulica na hranie na ZŠ Černyševského.
Zdroj: MIB, 2024.

Krok 03: Komunikácia

↓
Obr. 13: Ulica na hranie na
Nevädzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

→
Obr. 14: Ulica na hranie na
Dobrom trhu.
Zdroj: MIB, 2024.

→ V tejto kapitole
vás prevedieme
komunikáciou s vaším
susedstvom, aby boli
všetci informovaní
včas a mohli sa zapojiť
do plánovania či aktivít
Ulice na hranie.

Komunikácia so susedstvom

V tejto časti zopakujeme pár informácií, ktoré už odzneli aj v rámci Kroku 01, avšak komunikáciu považujeme za kľúčovú, a preto sme sa rozhodli venovať sa jej podrobnejšie v rámci samostatnej kapitoly.

Je skvelé, ak susedov*dy pozvete cez sociálne siete, telefón či e-mail, netreba však zabudnúť, že niektorí z nich nemusia internet aktívne využívať. Odporúčame preto pozvánku opäť dať do vchodov, schránok či odovzdať ju osobne tým ľuďom, ktorí pravdepodobne sociálne siete nepoužívajú.

Listy, pozvánky na sociálnych sieťach, e-maily a sms-ky sú rýchlym spôsobom, ako ľudí informovať, nie je však nad osobný kontakt.

Pár dní pred konaním Ulice na hranie odporúčame vytlačiť niekoľko oznamov, ktoré dáte za stierače parkujúcich áut na vašej ulici. Informujete tak vodičov*čky, ktorí možno nebývajú v bezprostrednej blízkosti, ale parkujú tu svoje auto. V liste vysvetlite, čo sa bude diať, aký bude na ulici v ten deň dopravný režim, napr. budú môcť autom prejsť po ulici, no len rýchlosťou chôdze, aby sa všetci cítili bezpečne.

Aj v prípade, že cestu neuzatvárate, môžete dať letáky za stierače a tak získať ďalších potenciálnych účastníkov podujatia. Aby sme vám tento proces uľahčili, na konci tejto kapitoly nájdete vzorové pozvánky, listy a tlač na stiahnutie, ktoré si môžete podľa seba upraviť a použiť v procese informovania susedstva.

Obr. 15: Ulica na hranie na Nevädzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

Obr. 16: Ulica na hranie na Nevädzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

Obr. 17: Ulica na hranie na Tbiliskej ulici.
Zdroj: MIB, 2022.

Ako zahrnúť každého?

Ulica na hranie by mala byť otvorená všetkým vekovým kategóriám i ľuďom, ktorí deti nemajú. Je dôležité pripraviť priestor, ktorý bude ku všetkým priateľský. Pre starších susedov a susedky pripravte miesto na sedenie, napríklad rozkladacie stoličky. Môžete všetkým, ktorí sa neplánujú pridať do hier, pozvať na čaj či kávu alebo ich poprosiť o pomoc pri riadení dopravy na mieste, kde bude obmedzená. Ich úlohou by bolo púšťať na ulicu autá rezidentov*tiiek a upozorniť ich, aby sa pohybovali maximálne rýchlosťou chôdze.

V komunikácii používajte jednoduchý jazyk a vysvetľujte veci, ktoré by mohli v niekom vyvolať obavy. Zdôraznite, že za deti sú vždy zodpovední ich rodičia alebo opatrovatelia*lkky a že nebudete obmedzovať ich možnosť dostať sa autom k svojmu vchodu/parkovaciemu miestu. Odporúčame zvoliť takú štýl komunikácie a jazyka, aby bol text zrozumiteľný pre každého. Správne zvolený jazyk zabezpečí, že ľudia pochopia váš zámer a potenciálne budú mať menej obáv.

Vypočujte si pripomienky tých, ktorí majú k Ulici na hranie výhrady. Myslite na to, že rovnako ako vy, aj oni bývajú na tejto ulici a majú právo vyjadriť svoje obavy. Odporúčame inšpirovať sa kapitolou Praktický sprievodca otázkami, kde sme zhrnuli odpovede, ktoré môžete použiť aj vy. Snažte sa otázky susedstva adresovať čo najpresnejšie. Tiež môžete uzatvoriť dohodu, že Ulicu na hranie skúsate aspoň raz a po jej uskutočnení sa opäť môžete stretnúť a diskutovať o tom, či by sa niečo dalo vylepšiť, prípadne zhodnúť sa na kompromisoch, aby sa mohla udalosť opakovať. Ak budú niektorí stále proti organizovaniu ďalších Ulic na hranie, pokojne a jasne im vysvetlite, na koho sa na miestnom úrade môžu so svojimi obavami obrátiť. Možno od miestnych úradníkov dostanú jasnejšie odpovede na svoje otázky a v konečnom dôsledku pochopia vašu snahu o usporiadanie takejto komunitnej udalosti.

Porozmýšľajte nad aktivitami, ktoré nie sú len pre deti. Ulicu na hranie viete využiť aj na knižnú „bl-šák“, spoločné sadenie/zveľaďovanie zelene v blízkosti vašich domovov či susedský piknik. Skúste tieto nápady ponechať organizačne nenáročné alebo sporadické, aby vás náročnosť aktivít neodradila od budúcich Ulic na hranie. Občasné aktivity pre všetkých môžu prilákať ľudí, ktorých program hry vonku nezaujima a inak by sa ho nezúčastnili.

Komunikácia tesne pred konaním Ulice na hranie

Niekoľko dní pred konaním Ulice na hranie odporúčame zorganizovať posledné stretnutie, kde sa organizačný tím uistí, že každý vie, čo bude jeho úlohou a zodpovednosťou počas trvania podujatia.

Zároveň je dobré povedať si, či je prichystaný aj všetok materiál. Niektoré hry na ulici si vyžadujú pomôcky ako kriedy, kužele či laná. Dozorujúci tím zase potrebuje reflexné vesty. Uzatvorená časť ulice vyžaduje príslušné dopravné značenie.

Na čo sa treba pripraviť?

Komunikácia sa nekončí rozoslaním a roznesením pozvánok na udalosť. Mnohé otázky od ľudí prichádzajú priebežne a mnohé, naopak, prídu až po uskutočnení prvej Ulice na hranie. Je dobré pripraviť sa na tieto otázky vopred, aby každý dostal zrozumiteľnú odpoveď. Pripravili sme preto kapitolu Praktický sprievodca otázkami, kde nájdete najčastejšie otázky, ktoré sme dostávali aj my.

Krok 04: V deň komunitnej Ulice na hranie

↓
Obr. 18: Ulica na hranie na
Nedbalovej ulici.
Zdroj: MIB, 2024.

→
Obr. 19: Ulica na hranie na
Nevádzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

Uzavretie ulice/zabratie verejného priestoru

V deň podujatia osadíte dočasné dopravné značenie, rozmiestnite na mieste mobiliár a hry, zadajte všetky inštrukcie tímu a začnite spoznávať susedov. Dočasné dopravné značenie vám pomôže zabezpečiť dopravný dispečing magistrátu hlavného mesta, ktorý značky privezie a taktiež odvezie.

V prípade, ak nejde o ulicu, ale verejný priestor, nemusíte používať dočasné dopravné značenie, vieme vám však požičať dopravné kužele, ktorými môžete označiť priestor.

Čo s autami počas konania Ulice na hranie?

- Scenár A: Dočasná uzávera automobilovej komunikácie (s možnosťou bezpečného prejazdu a parkovania áut na komunikácii).

Počas Ulic na hranie s dočasnou uzáverou s možnosťou bezpečného prejazdu a parkovania áut na komunikácii odporúčame jasnú inštrukciu pre Hrdinov bezpečnosti, ktorí dohliadajú na dopravnú bezpečnosť počas podujatia. Usmerňujú vodičov a vodičky, ktorí v prípade potreby môžu prechádzať cez ulicu, resp. na nej parkovať.

- Scenár B: Dočasná uzávera automobilovej komunikácie (s úplným zákazom vjazdu, státi/parkovania na komunikácii).

Počas Ulic na hranie s úplnou uzáverou automobilovej komunikácie odporúčame dočasne presunúť autá z danej ulice, aby sa zabezpečil bezpečný a voľný priestor pre deti a rodiny. Ak to nie je možné, ulica môže byť čiastočne uzavretá s bezpečnostnými zábranami, aby sa minimalizovalo riziko. Vlastníci áut by mali byť vopred informovaní o akcii, aby si mohli naplánovať parkovanie na inom mieste a prispeli tak k bezpečnému a plynulému priebehu podujatia.

- Scenár C: Dočasné zabratie verejného priestoru.

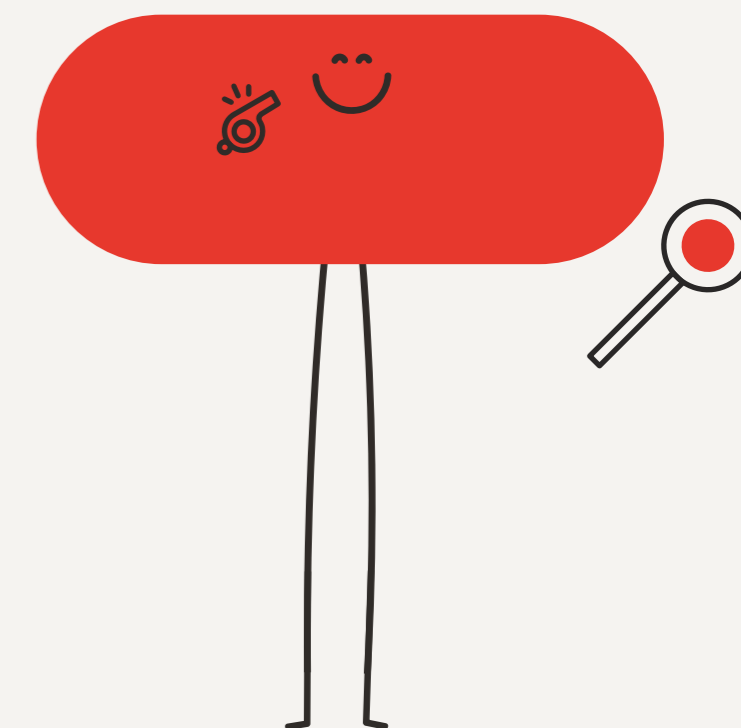
V prípade, ak chcete Ulicu na hranie organizovať na inom mieste ako na ulici, tak je možné, že v tomto priestore nebudú žiadne parkujúce autá. Ak by predsa len na tejto ploche boli, môžu byť súčasťou vášho podujatia a v prípade potreby ich budú Hrdinovia bezpečnosti navigovať, ako bezpečne prejsť cez priestor podujatia.

Inštruktáž prípravného tímu

Ráno pred začiatkom podujatia si vyhradíte čas na inštruktáž celého tímu, ktorý sa spolupodieľa na príprave celého dňa. Rozdelíte si jednotlivé úlohy kto bude Kapitán*ka hrania, Hrdina*ka bezpečnosti (minimálne dve osoby) a pomocníci. Pomocníci môžu pomôcť s výzdobou podujatia, rozmiestnením mobiliáru a hier na ulici. Kapitán*ka hrania je zodpovedná za lekárničku a zodpovedá prípadné otázky susedov.

Hrdinovia bezpečnosti by mali mať oblečenú reflexnú vestu, zastavovací terčik a pišťalku, ktorou môžu upozorniť vodičov, že musia vozidlo viesť rýchlosťou chôdze ak chcú prechádzať cez podujatie. Hrdina bezpečnosti vedie auto tak, že kráča popri ňom. Rovnako postupuje aj v prípade ak auto z ulice chce vyparkovať alebo ňou prechádza.

Obr. 20: Ulica na hranie na Nevädzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

Obr. 21: Využitie vnútrobloku v MČ Bratislava-Nové Mesto na voľnú hru.
Zdroj: MIB, 2024.

Upratovanie ulice

Informujte účastníkov, že podujatie sa chýli ku koncu, a vyzvite ich, aby začali postupne upratovať svoje veci a pripravovali sa na odchod. Ak bola na ulici umiestnená dočasná výzdoba, plagáty alebo dopravné značenia, odstráňte ich a uistite sa, že ulica je uvedená do pôvodného stavu. Spoločne so zúčastnenými začnite zbierať odpadky a odstráňte všetky dočasné prvky ako hry, rekreačné pomôcky, lavičky, stoly a iné zariadenia použité počas podujatia. Ak boli použité zábrany alebo dopravné značky na uzavretie ulice, odstráňte ich a uložte na určené miesto. Uistite sa, že dopravné značenie je správne vrátené na svoje miesto alebo odovzdané príslušným orgánom. Dodržiavaním týchto krokov zabezpečíte, že ulica bude po podujatí čistá a bezpečná.

Čo ďalej?

Po podujatí sa nakrátko stretnite s organizátormi alebo dobrovoľníkmi, kde zhodnotíte priebeh akcie, čo sa podarilo, čo by sa mohlo zlepšiť, a poďakujte všetkým za pomoc.

Čo môžete očakávať v deň usporiadania Ulice na hranie?

Výborne, že ste sa dostali až sem! Možno sa cítite vzrušení, unavení alebo dokonca trochu nervózni. Všetko je to normálne. Budete sa tešiť, keď sa všetko začne. Urobili ste maximum pre to, aby ste ľudí informovali a zapojili, takže môžete len čakať a uvidíte, kto sa príde hrať.

Hra na ulici

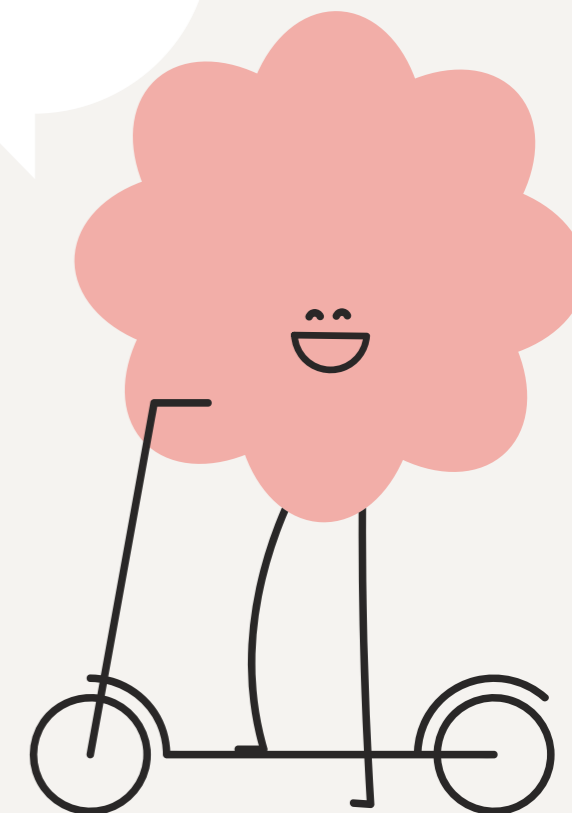
Teraz na vás čaká už len hra!

Ak deťom počas konania Ulice na hranie vytvoríme bezpečné podmienky, možno sa do verejného priestoru prinavrátia pouličné hry, ktoré boli bežné pre predchádzajúce generácie. Tieto hry sú vhodné do rôznych prostredí, zahrať si ich môžete vo vnútroblokoch, na chodníkoch a v prípade, že sa rozhodnete zastaviť na pár hodín tranzit u vás na ulici, tak aj na vozovke. Zoznam hier s návodom, ako ich hrať, nájdete v druhej časti manuálu (Užitočné prílohy), v kapitole Pouličné hry.

**HRY AJ STOLIČKY SÚ
ODPRATANÉ A ULICA
JE OPÄŤ PREJAZDNÁ.
ČO TERAZ?**

**ZOPAKUJEME SI TO
OPÄŤ!**

Užitečné přílohy

02

Zoznam úloh pre organizačný tím

↙
Obr. 22: Ulica na hranie na Nevädzovej ulici.
Zdroj: MIB, 2024.

Úvodné prípravy

- ✓ Oboznámenie sa s procesom
- ✓ Oslovenie susedstva
- ✓ Pozvánka na prvé stretnutie
- ✓ Prvé stretnutie susedstva
- ✓ Hľadanie aktívnych ľudí s chuťou pomôcť s prípravami
- ✓ Vytvorenie spoločného komunikačného kanála

Plánovanie (aspoň 2 mesiace vopred)

- ✓ Dohodnutie miesta, termínu a času konania Ulice na hranie
- ✓ Získanie potrebných povolení

Príprava materiálu

- ✓ Hračky, hry, športové náčinie
- ✓ Dopravné značenie
- ✓ Lekárnička pre prípad menších odrenín a škrabancov
- ✓ Pitná voda pre prípad potreby
- ✓ Rozkladacie stoličky v prípade, že príde niekto s obmedzenou schopnosťou pohybu
- ✓ Technické vybavenie (ako napr. reproduktory, ak chcete mať zabezpečenú hudbu)

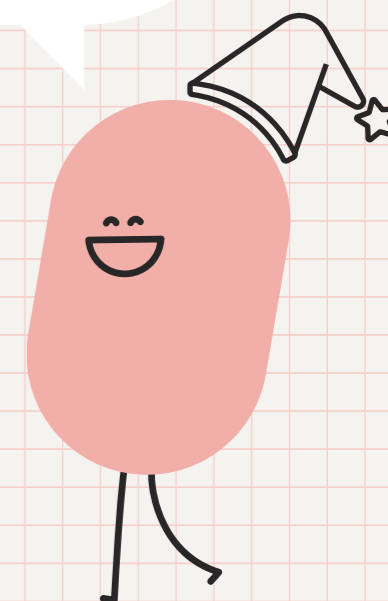
Informovanie susedstva

- ✓ Letáky na brány domov
- ✓ Zdieľanie podujatia cez sociálne siete
- ✓ Informovanie ľudí parkujúcich na ulici (napr. oznamom za stieračmi) v prípade dopravných obmedzení

Deň konania Ulice na hranie

- ✓ Rozmiestnenie materiálu na mieste
- ✓ Zopakovanie inštrukcií pre Hrdinov bezpečnosti (ako navigovať vodičov, ak budú potrebovať prístup k domu autom?)
- ✓ Zábava!
- ✓ Fotenie
- ✓ Získanie názoru a spätnej väzby susedstva
- ✓ Upratovanie po podujatí
- ✓ Príprava na zopakovanie podujatia

PRE ZOZNAM ÚLOH
V TLAČOVOM
FORMÁTE KLIKNI NA
MŇA

Praktický sprievodca otázkami

↓
Obr. 23: Ulica na hranie na Nedbalovej ulici.
Zdroj: MIB, 2024.

→
Obr. 24: Ulica na hranie na Riazanskej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

↘
Obr. 25: Ulica na hranie na Drieňovej ulici.
Zdroj: MIB, 2023.

Čo ak susedia neprejavia dostatočný záujem?

Pokiaľ sa zo strany vášho okolia nestretnete s dostatočným nadšením, niekedy nemá zmysel na to tlačiť – po čase sa to dá skúsiť znova. Dovtedy môžete vytvárať záujem o takýto typ podujatia tým, že sa budete hrať vonku (na chodníku, na zelenej ploche) aj v malom počte osôb, napríklad ako rodina s deťmi alebo ako skupina priateľov.

Čo ak moji susedia nesúhlasia s organizovaním komunitnej Ulice na hranie?

Spýtajte sa susedov, v čom spočívajú ich obavy a aký je dôvod ich nesúhlasu. Sú ľudia, ktorí budú z princípu nesúhlasíť vždy so všetkým, ale vo väčšine prípadov daný postoj pramení z nedostatku informácií. Diskutujte s nimi a skúste im vysvetliť, prečo sa nemusia ničoho obávať.

Čo je Ulica na hranie?

Ulica na hranie dáva obyvateľom* kám (deťmi počnúc a seniormi končiac) príležitosť voľne sa hrať a slobodne pohybovať v priestore, ktorý je inak štandardne vyhradený na motorovú dopravu. Ulice na hranie sa spravidla organizujú v rezidenčných zónach na uliciach, kde je iba nízka intenzita premávky a ktoré využívajú najmä ľudia priamo zo susedstva. Ak aj nebývate na ulici s tranzitom vozidiel, stále môžete Ulicu na hranie zorganizovať. Takéto komunitne vedené udalosti sa často odohrávajú aj na miestach, kde nie je žiadna doprava, a tak je celá príprava jednoduchšia a rýchlejšia. Skvelá Ulica na hranie sa môže odohrať aj na vnútroštránkových peších priestranstvách.

Čo je komunitná Ulica na hranie?

Komunitná Ulica na hranie je udalosť, ktorú naplánuje a zorganizuje komunita sama. Miesto, kde sa Ulica na hranie odohrá, je zároveň miestom, kde daná komunita žije alebo ku ktorému má väzby. Nejde o produkčné či finančne náročné udalosti, ale o príležitosť stretnúť sa,

spoznať a zároveň využiť priestor na voľnú a bezpečnú hru detí z toho istého susedstva.

Nestačia na hru už existujúce detské ihriská alebo parky?

Parky sú skvelými miestami pre rodiny alebo staršie deti, ale mladšie deti väčšinou nemajú možnosť ísť do parku samostatne bez dohľadu dospelých. Navyše, pouličné hry sú veľmi odlišné – jednak sa odohrávajú priamo „pod oknami“ takže tam stále existuje určitá miera kontroly, a tiež je to pre deti spôsob, ako sa stretnúť a naviazať priateľstvo s inými deťmi na svojej ulici, s ktorými sa bežne nestretávajú (môžu byť v rôznych školách alebo v rôznom veku). Poskytuje tiež viac priestoru a slobody na pohyb. Skákanie na veľkom lane, korčuľovanie, bicyklovanie a kolobežkovanie sa spravidla na detskom ihrisku nedajú robiť.

Kto môže organizovať Ulicu na hranie?

Organizátorom môže byť každý! Netreba mať špeciálne skúsenosti, nie je potrebné byť ani rodič. Stačí odhodlanie a záujem spraviť niečo dobré pre svoje susedstvo.

Prečo Ulice na hranie nezorganizuje mesto/mestská časť?

Mesto plánuje aj naďalej pokračovať v usporiadaní Ulic na hranie, rozsahovo však ide o väčšie podujatia, kde je zabezpečený aj kultúrny program a aktivity, ktoré sú náročnejšie na zorganizovanie. Navyše, tieto podujatia sa konajú iba niekoľkokrát do roka a nedokážu pokryť všetky lokality v rámci mesta. Výhodou komunitných Ulic na hranie je, že nemusíte čakať na samosprávu, ale sami môžete vytvoriť lepšie podmienky na hru vonku. Čas konania, miesto alebo programovú náplň si môžete zvoliť sami podľa individuálnych potrieb vášho susedstva.

Čo ak sa pokazí počasie a začne pršať?

Množstvo Ulic na hranie už prebehlo aj počas dažďa alebo sneženia. Z pohľadu detí je dažď zvyčajne vítanou zmenou, ktorá robí hru ešte zábavnejšou.

Nie sú ulice iba pre autá?

Idea, že ulice v meste sú iba „cestami“, teda priestormi určenými na jazdu a parkovanie áut, sa postupne rozširovala, až sa z nej stala všeobecne akceptovaná skutočnosť. Do 70. – 80. rokov minulého storočia bola však hra na ulici vnímaná ako samozrejímavá súčasť života našich štvrtí a sídlisk. Ulice sú hlavným a najčastejším mestským verejným priestorom a sú zároveň miestom, kde sa môže vytvárať zmysel pre komunitu a susedskú spolupatričnosť. Ulice na hranie čiastočne slúžia práve aj ako názorná ukážka toho, že ide o sociálny priestor, ktorý skrýva veľa možností využitia a ktorý je určený pre každého.

Prečo chcete našu ulicu krátkodobo uzavrieť pre tranzit?

V priebehu dekád rapídne vzrástol počet áut v meste. Potreba uzavretia ulice nie je ideálnou situáciou ani dlhodobým riešením. Nebezpečie vyplývajúce z rýchlo jazdiacich áut alebo z nepozornosti šoférov je však hlavnou príčinou, prečo už nie je bežné sa na ulici hrať tak, ako to bolo v minulosti. Navyše, veľakrát parkujúce autá zaberajú toľko uličného priestoru, že hra je nemožná. Za takýchto okolností je uzavretie ulice a dozor nad jeho udržiavaním „poistkou“ – okrem iného aj pre rodičov, ktorí by sa inak neodvážili pustiť sem hrať sa svoje deti. Ulice na hranie môže byť prvým krokom k zmene prístupu vo vnímaní pozície áut v rezidenčných uliciach.

V ideálnom prípade by naše ulice mali byť priestorom, kde autá a ľudia všetkých vekových kategórií dokážu spolu spokojne koexistovať. Toto je dlhodobým cieľom Ulic na hranie.

Obr. 26: Ulica na hranie na Riazanskej ulici.
Zdroj: MIB, 2024.

Obr. 27: Ulica na hranie na Tbilískej ulici.
Zdroj: MIB, 2022.

Obr. 28: Ulica na hranie na Dobrom trhu.
Zdroj: MIB, 2024.

Obávam sa, že ma bude rušiť hluk detí hrajúcich sa vonku.

Podľa skúseností z už organizovaných ulíc na hranie generuje samotné podujatie omnoho menší hluk než aký je prítomný za situácie, keď je ulica otvorená pre dopravu. V meste žijú ľudia s rôznymi potrebami a je dôležité, aby dokázali fungovať jeden vedľa druhého. Hluk spôsobený dopravou sú tak nútení znášať aj ľudia, ktorí na presun po meste využívajú iba peší pohyb. Deti nemôžu žiť iba vnútri svojich domov, škôl a na detských ihriskách. Mesto patrí aj im a je ich právom využívať verejný priestor v súlade s vlastnými potrebami. Ulice na hranie navyše trvajú iba niekoľko hodín a nejde o permanentný zdroj hluku.

Obávam sa, že sa mi poškodí auto zaparkované na ulici.

Ak máte príliš veľké obavy, je lepšie svoje auto dočasne preparkovať na iné miesto – informácie o konaní komunitnej Ulice na hranie sú na mieste niekoľko dní vopred. Doposiaľ však nenevidujeme incidenty z poškodenia vozidiel. V rámci komunitných Ulic na hranie sa spravidla realizujú aktivity ako bicyklovanie, maľovanie kriedou na zem alebo naháňanie, ktoré nemožno z tohto ohľadu považovať za zvýšené riziko oproti bežnému dňu.

Nepáči sa mi, že sa deti hrajú bez dozoru.

Počas komunitnej Ulice na hranie sú za deti vždy zodpovední ich rodičia, ale ak akýkoľvek iný dospelý vidí páchanie škôd alebo je svedkom zranenia, mal by zodpovedne a rozumne prehovoriť buď priamo s deťmi, alebo s ich rodičmi. Dohľad zo strany ostatných dospelých z komunity je dôležitou vzdelávacou skúsenosťou.

Nebude to viesť k presvedčeniu detí, že cesta je za normálnych okolností bezpečným miestom na hranie?

Aj malé deti dokážu rozpoznať rozdiel medzi podujatím s uzáverou ulice a bežnou situáciou. V správe vydanéj Bristolskou univerzitou sa uvádza, že keď boli na túto tému dopytované deti, jasne dokázali opísať vizuálne a akustické znaky indikujúce jednotlivé situácie (napr. na základe hluku z jazdiacich áut alebo na základe prítomnosti dozoru

v reflexných vestách). Komunitné Ulice na hranie sú tiež dobrou príležitosťou pre rodičov, aby sa so svojimi deťmi porozprávali o bezpečnosti na cestách či vo verejnom priestore.

Nemám malé deti a to vo mne vyvoláva pocit, že sa nemôžem zúčastniť.

Organizátori by mali za každých okolností ľudí uistiť, že vítaní sú všetci bez ohľadu na vek, rodinný stav alebo bydlisko. Ulice na hranie by nemali pôsobiť iba ako rodinné podujatie. Aj dospelí ľudia sa môžu na ulici hrať a zabávať – cieľom je, aby si mohli všetci naplno užiť priestor, ktorý im ich susedstvo ponúka. Ak však niekto nemá záujem zapojiť sa do aktivít, je úplne v poriadku, keď iba z lavičky sleduje dianie na ulici.

Môžu byť súčasťou Ulice na hranie aj aktivity, ktoré sú určené skôr pre dospelých návštevníkov?

Samozrejme! Ulica je určená pre všetkých a pri tomto druhu podujatia je bežné, že sa vytvorí program aj pre rôzne vekové kategórie. Môže

ísť o športovú hru (napr. street futbal) alebo o susedské cvičenie jogy či tchaj-čchi. Ak máte zabezpečenú aj hudbu, výbornou možnosťou je tiež tanec. Okrem športových aktivít to tiež môžu byť rôzne spoločenské hry.

Aké ďalšie výhody prináša Ulica na hranie?

Okrem bezpečnejších ulíc je ďalšou veľkou výhodou aj samostatnosť a voľná hra detí. Rodičia z rôznych dôvodov pociťujú obavy z toho, že by mali dovoliť deťom hrať sa na ulici, a často si nie sú istí ani tým, či je to vôbec akceptovateľné. Ulice na hranie sú príležitosťou pre rodičov, aby sa stretli a navzájom sa podporili nechať svoje deti hrať sa vonku.

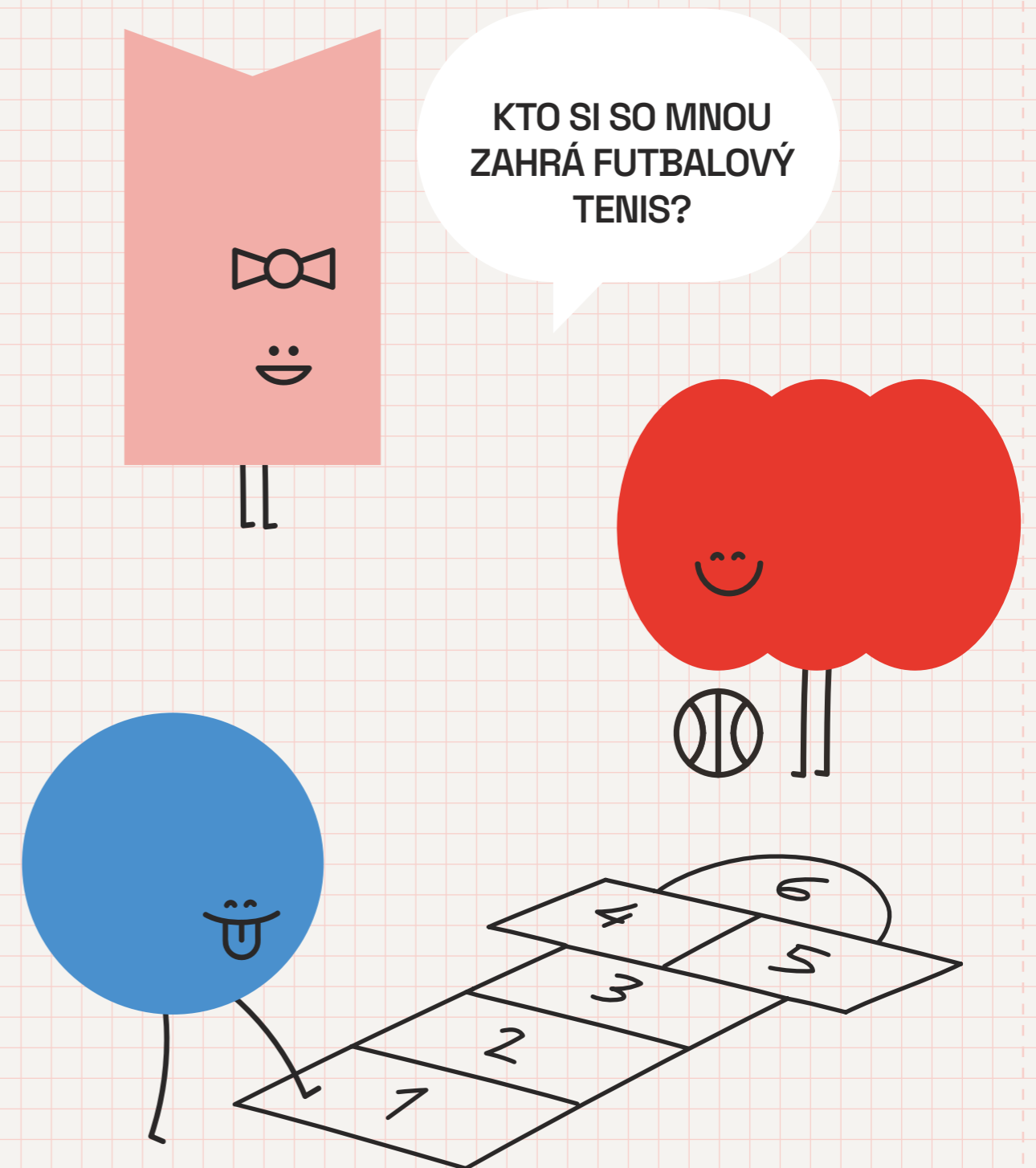
Pouličné hry

↓
Obr. 29: Využitie vnútrobloku
v MČ Bratislava-Nové Mesto na
voľnú hru.
Zdroj: MIB, 2024.

↓ ↓
Obr. 30 - 46 na s. 42 - 49:
Fotografie pouličných hier.
Zdroj: MIB, 2024.

→ V tejto kapitole sme pre vás pripravili niekoľko pouličných hier, ktoré sa dajú hrať s minimálnym počtom pomôcok. Sú to hry, ktoré mnohí z nás hrali v detstve na ulici či vo vnútroblokoch. Napriek tomu, že Ulice na hranie sa snažia podporovať najmä voľnú hru, ktorú si deti riadia samy, môžete im tieto hry ukázať.

Názov hry	Počet hráčov	Vek hráčov	Pravidlá hry	Pomôcky	Typ hry	Fotografia
Naháňačka s držaním časti tela	8+	7+	Na začiatku hry sa rozhodne, kto je chytač. Chytač je ten hráč, ktorý naháňa zvyšok hráčov, ktorí sú zapojení v hre. Hneď ako chytač chytí iného hráča, musí nový chytač držať dotknutú časť tela a chytať ostatných. Zo svojho „zajatia“ je uvoľnený až vtedy, keď chytí iného hráča.		pohybová hra bez náčinia	
Futbalový tenis	2+	5+	Kriedou nakreslíme hracie pole. Futbal hráme cez šnúru natiiahnutú v strede nakresleného poľa. Súper môže zobrať loptu priamo vo vzduchu alebo po tom, čo raz dopadne na zem. Hráme nohami.	kužeľ (2 ks) šnúra lopta kriedy	pohybová hra s loptou	
Chytač línií	2+	5+	Na podlahe je nakreslených veľa čiar pomocou kriedy. Chytač nikdy nesmie vstúpiť na čiaru, ostatní hráči sa môžu pohybovať len po týchto čiarach. Hráči nesmú zostať na tej istej čiare dlhšie ako 5 sekúnd. Kto je chytený, stáva sa chytačom.	kriedy	pohybová hra bez náčinia	
Ovocný šalát	3+	5+	Každý hráč sa postaví do kruhu a pomenuje ovocie, ktorým chce byť. Hráč v strede vyhodí loptu vysoko do vzduchu a zvolá názov ovocia, ktoré si vybral jeden z ostatných hráčov, napríklad „hruška“. Všetci hráči sa rozbehnú. Iba hráč s názvom „hruška“ chytí loptu tak rýchlo, ako sa len dá. Hneď ako ju má v ruke, hlasno zakričí „stop“ a všetci musia zastať na mieste. Teraz hráč s loptou urobí tri veľké kroky a pokúsi sa trafiť jedného z hráčov. Ak ten loptu chytí, môže ju hodiť ďalej do iného hráča. Ak hráč v strede netrafi žiadneho protivníka, vyhadzuje loptu do vzduchu a kolo sa opakuje.	penová lopta	pohybová hra s loptou	

Názov hry	Počet hráčov	Vek hráčov	Pravidlá hry	Pomôcky	Typ hry	Fotografia
Skákajúca žaba	4+	4+	Hráči sa rozdelia na dve skupiny a postaví sa vedľa seba. Prvý hráč v každej skupine skočí zo stoja čo najďalej. Ďalší hráč v skupine začína svoj skok tam, kde dopadol prvý hráč. Víťazom sa stáva skupina, ktorá doskočila najďalej.		pohybová hra bez náčinia	
Lopta vo vzduchu	2+	5+	Hráč, ktorý je na rade, vyhodí loptu do vzduchu. Skôr ako loptu opäť chytí, musí splniť úlohu, napr.: zatlieskať 3-krát otočiť sa do kruhu dotknúť sa podlahy vyskočiť skákať na jednej nohe sahnúť si na zem. Hneď ako už hráč nedokáže včas chytiť loptu bez toho, aby mu spadla na zem, je na rade ďalší hráč. Na jeden hod loptičkou sa môže splniť aj niekoľko úloh.	veľký kameň gulôčky alebo malé kamienky krieda	pohybová hra s loptou	
Kreslenie na chodník	1+	5+	Na začiatku hry sa vytvoria dve skupiny. Každá skupina vymyslí niekoľko slov (napr. strecha, leto, les). Z každej skupiny sa postupne vyberie jeden hráč, ktorý si vylosuje slovo, ktoré vymyslela druhá skupina. Druhej skupine pošepká slovo do ucha. Teraz ho musí nakresliť kriedou pre svoju skupinu. Zvyšok skupiny sa snaží uhádnuť slovo do 3 minút. Ak sa im to podarí, získajú bod. Kto má najviac bodov po tom, ako sa minú všetky slová, vyhráva.	stopky/presýpacie hodiny krieda	pozorovacia hra	
Skákanie cez gumu	2+	5+	Guma je natihnutá na nohách dvoch oproti sebe stojacích hráčov, prípadne na stoličkách. Tretí hráč skáče vopred dohodnuté figúrky. Po každej figúrke sa guma natihne vyššie. Akonáhle hráč urobí chybu, na rade je ďalší hráč. Vyhráva hráč, ktorý ako prvý preskočí všetky figúrky v každej výške. Ak sú len dvaja hráči, guma sa môže priviazať okolo stĺpika.	guma	pohybová hra s náčiním	

Názov hry	Počet hráčov	Vek hráčov	Pravidlá hry	Pomôcky	Typ hry	Fotografia
Piškvorky	2+	6+	Kriedou sa nakreslí pole s 3x3 štvorcami. Každý si vyberie symbol kríža alebo kruhu. Vyhráva hráč, ktorý ako prvý nakreslí rad troch svojich symbolov vertikálne, horizontálne alebo diagonálne.	krieda	logická a pozorovacia hra	
Hádzanie kamienkov	2+	5+	Hráči sa striedajú a snažia sa hodiť kamienok čo najbližšie k stene či obrubníku. Víťazom sa stáva hráč, ktorého kamienok zostane na zemi najbližšie k stene.	kamienok pre každého hráča	pohybová hra s náčiním	
Zombie naháňačka	4+	5+	Jeden z hráčov je chytač a snaží sa chytiť ostatných hráčov. Hneď ako chytiť jedného z hráčov, zmení sa na zombie a musí pomôcť chytačovi chytať ostatných hráčov v tempe chôdze v zvláštnej polohe. Hráči, ktorí sú ešte voľní, môžu zombíkov zachrániť tak, že sa ich dotknú na chrbte bez toho, aby boli samy chytení.		pohybová hra bez náčinia	
Gulôčky	2+	5+	Na podlahu nakreslíme kriedou kruh. Asi 12 krokov od neho nakreslíme čiaru alebo položíme špagát/lano či paličku (môže to byť aj menej krokov v závislosti od veku). Hráči sa striedavo snažia kotúľať svoje gulôčky do kruhu od čiaru. Hneď ako hráč ne/zasiahne kruh, prichádza na rad ďalší hráč. Hráč, ktorý hodí svoju gulôčku najbližšie k stredu, zoberie všetky gulôčky, kolo sa skočilo. Všetci hráči pokračujú ďalším kolom.	kolekcia gulôčok kriedy/šnúra/lano/ švihadlo	logická a pozorovacia hra	

Názov hry	Počet hráčov	Vek hráčov	Pravidlá hry	Pomôcky	Typ hry	Fotografia
Mokrú nohu	2+	5+	Na zem kriedou nakreslíme širokú rieku. Jeden z hráčov je krokodíl a stojí v rieke. Ostatní hráči sa musia pokúsiť prejsť cez rieku bez toho, aby si namočili nohy. Na prechod cez rieku majú hráči k dispozícii 4 – 8 listov papiera formátu A4, na ktoré môžu stúpiť. Listy papiera môžu položiť, hodiť alebo si ich navzájom podať. Hráči sa musia vždy nejakým spôsobom dotknúť papierov rukami alebo nohami. Ak ležia v rieke bez toho, aby sa ich niekto dotkol, krokodíl príde a papier jednoducho vytrhne. S menším počtom kusov papiera je prechod cez rieku čoraz ťažší. Po každom kole si môžete úlohy vymeniť. Prechody cez rieku môžu byť náročnejšie, ak sa držíte so spoluhráčom za ruku alebo skáčete na jednej nohe.	papiere (A4) krieda	pohybová hra s náčiním	
Cyklistická trať	2+	4+	Pomocou kameňov, dopravných kužeľov alebo iných materiálov sa vytvorí prekážková dráha alebo slalom. Hráči sa striedajú. Vyhráva hráč, ktorý trať prejde rýchlejšie. Pozor! Na uliciach s väčšou premávkou je lepšie maľovať prekážky len kriedou.	mínca pre každého hráča kolekcia guľôčok kriedy	pohybová hra s náčiním	
Guľôčková ruleta	4+	5+	Na podlahe sa pomocou lana vytvorí kruh. Doň sa nakreslia čísla kriedou. Čísla by nemali byť vyššie ako 20 a môžu sa objaviť niekoľkokrát. Guľôčky sa vysypú do pohára. Prvý hráč viac či menej energicky vysype guľôčky do kruhu s číslami. Čísla, na ktorých guľôčky zostanú, sa spočítajú a zapíšu. Víťazom sa stáva hráč, ktorý má na konci najviac bodov. Aby sa počítali aj body medzi číslami, môžu byť číselné polia vymaľované aj hraničnými čiarami.	guľôčky pohár lano krieda	logická a pozorovacia hra	
Guľôčky v terči	2+	4+	Na podlahe je kriedou nakreslený veľký kruh. Do stredu kruhu sa položí veľký kameň. Hráči sa následne striedajú v hádzaní guľôčok alebo menších kameňov čo najbližšie ku kameňu v strede bez prekročenia kruhu. Vyhráva ten, kto je najbližšie k cieľu. Túto hru môžete hrať aj na trávě tak, že vykopete dieru, ktorá je potom cieľom.	veľký kameň guľôčky alebo malé kamienky krieda	logická a pozorovacia hra	

Na stiahnutie

Komunikácia:

Pozvánka na prvé stretnutia susedstva (plnofarebná verzia)
Pozvánka na prvé stretnutia susedstva (word)
Oznam o dočasnej uzávere ulice (plnofarebná verzia)
Oznam o dočasnej uzávere ulice (word)
Pozvánka na komunitnú Ulicu na hranie (plagát)
Pozvánka na komunitnú Ulicu na hranie (sociálne siete)
Dnes patrí Ulica na hranie nám! (plagát)
Zorganizuj komunitnú Ulicu na hranie! (plagát)
Vzorová pozvánka na komunitnú Ulicu na hranie (plagát)
Vzorová pozvánka na komunitnú Ulicu na hranie (sociálne siete)

Povoľovací proces:

Vzor projektu organizácie dopravy – dočasná uzávera ulice (pdf)
Vzor žiadosti o stanovisko Krajského dopravného inšpektorátu – uzávera (word)
Vzor žiadosti o stanovisko Krajského dopravného inšpektorátu – zvláštne užívanie (word)
Vzor žiadosti o stanovisko správcu komunikácie – magistrát (word)
Vzor žiadosti o stanovisko správcu komunikácie – MČ (word)
Vzor žiadosti o zaujatie verejného priestranstva (pdf)
Vzor formulára CSO č. 1 (pdf)
Vzor formulára CSO č. 4 (pdf)
Vzor formulára CSO č. 5 (pdf)
Vzor oznámenia vzniku/zániku daňovej povinnosti (pdf)
Vzor žiadosti o oslobodenie od daňovej povinnosti (word)

Užitočné prílohy:

Zoznam úloh pre organizačný tím
Praktický sprievodca otázkami

Inventár na požičanie

Dočasné dopravné značenie
Dnes patrí Ulica na hranie nám! (označenie podujatia)
Mobiliár (kovové stolíky a stoličky, prenosné odpadkové koše)
Hrací box
Hry
Kriedy
Športové potreby
Balančné prvky
Rotačné kužely
Vymedzovacie kužely
Základný balíček pre organizátorov (pišťalky, odznaky – označenie organizátorov, reflexné vesty pre organizátorov)

↓
Obr. 50: Ulica na hranie na ZŠ
Jeséniova.
Zdroj: MIB, 2024.

Bibliografia

Pri písaní tohto manuálu sme sa inšpirovali vedeckými štúdiami a výskumom, ako aj prácou zahraničných inštitúcií a organizácií, ktoré sa venujú téme voľnej hry:

Unicef

Learning through play, Strengthening learning through play in early childhood education programmes, Unicef, 2018.

<https://www.unicef.org/sites/default/files/2018-12/UNICEF-Lego-Foundation-Learning-through-Play.pdf>

Health Behaviour in School-aged Children Slovakia

<https://hbcslovakia.com/>

Playing out

<https://playingout.net/play-streets/impact-overview/building-stronger-communities/>

<https://playingout.net/wp-content/uploads/2024/08/Atlantic-Article-29.07.24.pdf>

Pěšky městem

<http://peskymestem.cz>

Connect familias

https://www.connectfamilias.org/uploads/3/4/0/0/34007313/how_to_play_street_guide_-_english.pdf

Rues aux enfants

<https://www.ruesauxenfants.com/>

Bau- und Verkehrsdepartement des Kantons Basel-Stadt

https://www.basel-unterwegs.ch/wp-content/uploads/2024/06/PDF_klein_Spielfibel_2.Auflage_2017.compressed.pdf

Škograd

<https://skograd.org>

Ilustrácia na s. 10 – inšpirácia Ben Kothe/The Atlantic

Obr. 51: Ulica na hranie na Nedbalovej ulici.
Zdroj: MIB, 2024.

Manuál komunitnej Ulice na hranie

Metropolitný inštitút Bratislavy
Sekcia participácie a mestských štúdií
Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava

© Metropolitný inštitút Bratislavy, 2024
V Bratislave v roku 2024 vydal Metropolitný inštitút Bratislavy.

Akékoľvek modifikácie publikácie sú možné len so súhlasom vydavateľa. Publikácia je k dispozícii voľne na stiahnutie. Šírenie je možné len s uvedením zdroja.

Sekcia participácie a mestských štúdií

Interdisciplinárnym spôsobom skúma prepojenie, interakcie medzi ľuďmi a fyzickým prostredím a z neho vyvstávajúce plánovacie procesy. Tím sekcie sa primárne sústreďuje na inkluzívne zapájanie verejnosti do investičných projektov a stratégií, aby došlo k ich skvalitneniu a verejnému prospechu. Je think-tankom, ktorý realizuje pilotné projekty a štúdie, pričom využíva poznatky sociologických teórií mestského prostredia, aplikovaného výskumu a dátových analýz.

Projekt Mesto pre deti

Mesto pre deti je koncepčný projekt Metropolitného inštitútu Bratislavy, ktorého cieľom je pristupovať k plánovaniu a verejným politikám so zameraním na deti. Projekt pomenováva potreby detí a ich rodičov (opatrovateľov/opatrovateliek), ktorých naplnenie je dôležité pre zdravé a podnetné detstvo v mestskom prostredí.

Spracovateľský kolektív

Kristína Beničková, Katarína Brajerčík Kocková,
Lenka Kudrnová, Matej Ondovčík

Fotografie

Veronika Gežík